

Hétfő

Julius 6.

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI

ÉRTESÍTŐ.

1846. 2-ik félév.

28.

4-ik évfolyam.

En ERTEŚITŐ, mellyben adás-vevés, kereskedési-gazdasági 's más illyes hírcélmények közöl-
nek, Debreczenben minden hétfőn, Nagy-Váradon csütörtökön jelenik —
Fél évi előfizetés házhoz küldve Debreczenben 's Nagy-Váradon 1 — postán bár hová 2 — for.
eztben. Előfizetni lehet mindenkor a' Tudakozóintézetben.

AZ ÉRTESÍTŐ mai számával a folyó 1846-ik év. második felére legendő előfizetési
szak kezdetén, — minden rendes levő t. cz. előfizetői szives részvétükbe magát mely fizsélettel ajánlja
mind két városbani **Tudakozóintézet**.

(D. 65.) A' gőzmalom-társaság (1.)

teljes tisztelettel szólítja fel a' debreczenieket az
iránt, hogy mivel a' társaság eddigelé visszatartott
részvényeit folyó évi Junius 28-án tartatott közgyű-
lésében már közrebocsátani határozta, — mind a-
lapszabályainak 4 §-a értelmében, mind laktársai irán-
ti tekintetből, azonban a' helybelieknek, főkép a'
malom-birtokosoknak, idegenek felett elsőséget adni
kíván; ha említett társulathoz résztvenni akarnak,
folyó évi Augustus 1-ső napjáig pénztárnok E. Nagy
József úr boltjában — hol az alapszabályok is megte-
kinthetők — aláírni, egyszersmind egy egy részvény
után 10—10 pfírtot előlegesen lefizetni ne terheltes-
senek, hogy azontul az aláírási idegeneknek is meg-
nyitathassék. Kélt Debreczenben Julius 1-én 1846.
a' gőzmalom-társaság bizottsánya.

Honi ezukor'

fontja 17—18—19 garasával **Stenczinger Antal**
fűszerkereskedésében Debreczenben kapható.

(D.) Táncztanítás. (1. 2.)

Alulirt tisztelettel jelenti a' t. cz. debreczeni közön-
ségnek, hogy 7 évestől 10-ig lévő fi-'s leány gyer-
mekeknek mindenféle tánczok betanítását ajánlja egy
hó alatt csak két pengő forintért, olly feltétel alatt,
hogy végre a' színpadon is fellépni sziveskedjenek.

Melly kedvező ajánlat következtében bejelentéseket mentőlelőbb elvár a' t. intézet által —

Fitos Sándor,
tánczművész.

(NY. 94.) Hízók eladási hírdetése. (1. 2.)

Alolirt közhírré teszi, miként általa f. hó 15-én sz.
nagyváradi országos vásár alkalmával 220 darab 1 1/2
és 120 darab 3 éves jó husig hizott 's levágásra igen
alkalmas sertések lesznek szabad kézből eladandók;
kik azonban a' vevés iránti idő előtt értekezni kíván-
nának, szándékukat alolirtnál kijelenthetik. Kélt N.
Váradon Julius 1-sőjén 1846.

Mezey Mihály m. k.
h. ügyvéd.

(D.) **Bérbe adandó lak.**

(3.)

Debreczenben, Nagy-Csapó utca elején, az ugynevezett Hagymatéren, t. cz. Molnár Sámuel ur 10-ik szám alatti házában — külön — két szoba, konyha, pincze, záros padlás, minden órán kiadó.

Az alsó szabolcsi, vagy is dobi tiszta szabályozási társulat.

— mint hogy n. m. gróf Széchenyi István ur ő excja az egész tiszavölgy szabályozása tárgyában f. e. Augustus hó 3 án sz. kir. Debreczen városában közgyűlést tartand, — az elintézendő tárgyak feletti előleges tanácskozás és adandó utasítás végett, — szinte sz. kir. Debreczen városában Augustus hó 2-an défelőtti 9 órakor a város házában fog közgyűlést tartani, mellyre a társulatnak minden t. cz. tagjai ezennel illendően meghívának Pesten, Junius 16 án 1846. gróf Andrási Gyula társulati elnök által.

P. H.

(N. V. 95.) (1. 2.)

T. Fráter Albert ur csödtömege részéről közhírré tétetik: hogy a' nevezett tömeghez tartozó csanafosi jóság, melly áll Csanafos helységbe tagosított két harmadrészből, ugyan annyi regaléból, egy nagy udvarházból 's szép szőlőből, — folyó évi Julius hó 16-án a' hely' színén közárverésen, szent Mihály naptól kezdendő egy évig haszonbérbe fog adatni a' választmány által.

(D.) **Egy kis fekete agár kölyök** (1. 2.)

Debreczenben, Német utcán elveszett, — a' ki róla valamit tudna, legyen szives a' Tudakozóintézetnél bejelenteni, jutalmát veendő. — Ismertető jelei ezek: mind a' négy lábán fejről foltok vannak, homloka 's nyaka fejr. —

(D. 64) **NYILVÁNOS ÓVÁS.** (2. 3.)

Gróf Csáky Sándor ur 's illetőleg zártömégének gondnoksága részéről. néhai méltóságos gróf Csáky Károly ur özvegye született Papéé Erzsébet ő nagyságának a' Hirlapok és Debreczen-Nagyvárad Ertesítő utján közhírré tett azon szándoka ellen, miszerint elhunyt férjének Bihar megyében kebelezett Inándi uradalomban levő egész ménese eladására f. évi Julius 16-kára árverési határidőt tűzött ki, addig is, mig ez iránt felterjesztett alázatos folyamodásukra legfeljebb határozat érkezne, nyilvános óvás tétetik, és a' mennyiben a' tisztelt özvegy grófnőnek néhai férjéről maradt ingó javakbani szabad rendelkezési joga csak a' valóságos szerzeményeknek az ősi és egyéb helyre pótolandó javaktól elkülönözésüktől, jelsül a' gróf Batthyányi Ferenczféle 196,415 ezüst forintnyi hitrebitölti hagyományi özvegnének is előleges kimutatásától és kellő biztosításától feltételeztetnek, ez iránt minden venni kívánók — nehogy a' tisztelt özvegy grófnőt tulajdonilag nem illethető javak a' sárlása miatt megkárosíttassanak — ezennel figyelmeztetnek.

(NV. 93.) **Árlejtési értesítés.** (1. 2.)

A' nagy méltóságú magyar királyi helytartó tanács folyó 1846-dik évi szent Györgyhó 28-dik napján 15,377-dik sz. a. kelt kegyelmes rendeletével, nemcsak Arad vármegyében fekvő Berindia helységben új g. cath. szent Egyház építése kegyelmesen megengedtetvén, ezen építés vegrehajtása iránt Hétfőn 1846-ik év Julius 20-an Boros Sebesi méltóságos uraság házában reggeli 9 órakor nyilvános árlejtés fog tartatni, mellyre mind azon műmesterek, kik az említett épületeknél előfordulandó munkák közül valamelyiket, vagy azokat általánosan általvenni szándékoznak, ezen munka kivételére magokat alkalmazatosoknak érzik, szóval: a' felelősséget magokra vállalhatják, és az alább kiteendő bánompénzt, az árlejtés előtt letenni képesek, ezennel öly megjegyzéssel értesitetnek, hogy a' bánompénz fejébe letendő özvegeket akár kamatozó statuspapirosok, akár senkinek le nem kötelezett, 's kétszer annyit érő fekvő birtokokról törvényes időmba szerkezett bizonyítványok, vagy elfogadható kezességek által, az árlejtés után mindjárt kicserélhetik.

Ezen építmény eszközlésére a'

kömvies munka 's anyagokra	2022 frt
a' köfaragó —	191 „
az ács munka	1213 „
az asztalos —	369 „
a' lakatos —	152 „
a' kovács —	219 „
az üveges —	32 „
a' képfestő —	90 „
harangöntő —	516 „

Összesen . . . . . 4804 frt

ezüst pénzbe vették fel.

Az ezen munkákat vállalni kívánó mesteremberek ennélfogva felszólítanak, 5 percentes bánompénzzel ellátva, fentemlitett napon 's helyen való megjelenésre, azon észrevétellel, hogy arccökentés esetében későbbi ajánlatok el nem fogadhatók.

A' tervezet addig is Nagy-Váradon a' kir. építész hivatalnal megtekinthető.

Nagy-Várad, Junius 23-dikán 1846.

Schmidt György m.k.

nyárádi országos kerületi kir. főmérnök.

(NV.) **Ajánlkozás.** (2. 3)

Egy alapos tudományu Mechanicus, Hidraulica és építőművész. ki tapasztalat szerzeni a' külhönöket is számos évig bejárván, és így abani merített tehetségeinél fogva — Olajgyár, vízi és száraz zabolnáórló, deszkafűrész, kásamalmok építésére, 's mindenféle gépek szerkesztésére olyképp ajánlkozik, hogy illyesek eleve terr. rajzok 's azokhozhoj arjegyzekek készítésével együtt, továbbá szükséges gétaak, csatornák, zúgó'k stb. elrendezésére magát tökélyesnek érzi.

Melly szerint minden helybeli 's környéki t. cz. uraságok és az egész tisztelt közönségnek ebbeli kész szolgáltatást, gyors munkálattal 's jutányos árral mellett tisztelettel ajánlja. — Értekezhetni e' tárgyban a' nyárádi t. intézeti irodában.

(D.65.) Takarékpénztári hirdetés. (1.3)

A' debreczeni Takarékpénztár betételeket elfogad, ingatlan vagyionokra kölcsönöz, ingókra előlegez, és váltókat leszámítol a' pénteki nap kivételével naponta reggeli 8 órától 11 óráig.

Debreczen, Jul. 4-én 1846.

(NV. 90.) ÁRVERENDŐ JAVAK. (3. 3.)

N. Szalonta m. városában, néhai bősos kereskedő n. KISS Szabó Miklós' arvait illető alább megnevezendő vagyionok, a' hely színen f. évi Juli us 23-dik 's több követhető napokon tartandó árverésen fognak becsült áron kezdve a' többet ígérőknek eladni; jelszen:

a) Szalontán, a' piac' legszebb részén fekvő udvartelek, a' rajta cserépteretők alá téglá fállal épített új állapotban lévő lakház, mellyben vagyon egy nagy bört, 3 lakszoba, 1 konyha, kamara, pincze és az udvarán még egy alsó épület köből szinte cserép tetőre, két szoba, egy konyha, 8 lóra való istálló, szekér-szín, — cserép alatt kölabokon álló nagy tengeris új göré; egy kis kerttel. —

b) Boltbeli mindennemű rőfös kelmék, fűszerek és vaseszközök.

c) Házi butorok, u. m. nyoszolyák, kanapék, székek, asztalok. 's a' t.

d) A' szalontai határon egy darabba 8-kölbős szántóföld, a' rajta függő ősi búza-vetéssel, — egy másik darab 9 veltás ugarföld, — és egy darab 3 boglyára való kaszáló. —

e) A' szalontai egyik szőlős kertben lévő egy darab szőlő, 's hozzá tartozó szüretelő edényekkel, melly árverésre a' t. cz. venni szándékozők meghívatnak. — Kelt Fekete Győrösön Junius 17-én 1846.

Sisári Lajos sk.

T. Bihar m. Szalontai járása E. A. Sz. Birája.

(D. 60.) FIGYELMEZTETÉS. (2.)

Egy becsületes szüklőttől származott tiszta ifjú Debreczenben fűszer-kereskedésbe insúl kerestetik, mellyre is mentől előbbi bejelentést elvár a' debreczeni tudakozó intézet. —

KORSZERŰ FIGYELMEZTÉS A' M. KÖZÉP-PONTI VASUT ÜGYÉBEN *)

A' mult évi Pesti Hirlap 563-dik számában a' középponti vasut-társasághoz intézett kérdésem figyelmet sem érdemelvén, miután ez évi 644-dik számban egy Erdélyen keresztúl vonuló vasut felveti értekezés jött világ eleibe, azt hiszem, nem leendő felesleges. ha a' Szolnoktól Erdély felé vezető vonal körül kisszerű nézetem némelyleit elmondom. — „Vannak érdekek, mik erősen kívánják, hogy a' vasut Erdélynek vezettessék“ mond az elíttett czikk, 's ebben teljesen igaz is van, mert

*) Ezen közlést folyó évi martius' 27-kén kelt. „Hetilap“ 25-ik számból a' nagyon tisztelt közlő úr (nem engedelméből, hanem kérelmére) mi is kinyomtatni nemcsak jóának láttuk, hanem szives köztetésünknek tartjuk. — (Szerk.)

mint gr. Szécheni eszme-töredékiben mondja: „hogy Magyarország különös virágzásra emelhető, abban senki sem kételkedik, hi e' hont ismeri.“ — Hanem, ugy hiszem, hogy épen az érdekek miatt, az előbb-ször kitűzött vonal nem létesülhet, ha nem módosodik a' vonal körüli nézet; — ugyanis

A' vasut-társaság alakulásakor tán helyesnek látszott, hogy a' Debreczennek tervezett vonal Borsod, Abauj tájait is érdekelje, és ugy jöjjön Debreczennek, minthogy ott van az alföldön Erdély felül a' legnagyobb négy vásár; — hanem a' körülmények változttával megállhat-e ma is azon terv? az kérdés; — mire én azt mondom: Nem, mert miután Ung, Zemplén, Szabolcs, Borsod, Heves 's a' Rungások, 's tovább a' Tiszavölgyén, tán T. Ujlaktul, Szalánkeménig szabályozó társaságok állottak elő, a' hol a' tett férfiak, gróf Széchenyi ő nagy méltósága áll a' dolog élén, kétségbe nem marad senki a' siker felül, azt hiszem; hogy pedig azon a' részén a' honnak vasut és csatorna hasznal meg nem állhat, alátája a' hi keveset figyelmez arra, hogy a' társulatok, mint jó gazdák, csak remélhető folyamatos jó haszonban adják vállalatba pénzeket, — 's ha számba veszi, hogy a' tiszavölgyi tősgyökeres magyarok tán száz év mulva sem leendnek a' természetnek, tenyésztésnek, annyival inkább a' mesterségnek azon a' fokán, hogy illy kettős közlekedési eszközök virágzásba tudjanak tartani; — a' debreczeni négy vásár szintén nem érdemel meg egy vasutat, — valamint figyelembe veszi azt, hogy azon a' tájon a' kettő közül sokkal több haszna lesz a' csatornává idomított Tiszának, mint a' vasutnak, — mert, mint a' tisztelt gróf mondja: „a' Tiszavölgyibe teméredk a' lappangó kincs, elannyira, hogy ott nem csak javítások, ide egészen új teremtetők léphetnek életbe“, — oda tehát mindenki azt fogja ohajtani, hogy minélelőbb szabályozott, és azzal együtt gözősök alá fehézett folyó legyen a' Tisza; — hanem

Azért a' vasutnak nem kell elmaradni, sőt a' csatorna előtt kellene életbe léptetni, de már nem Debreczenben, hanem Váradon, mert a' Tiszavölgyét szabályozó társaságok Debreczen magok is a' csatornás vidékek közé sorolták, és annalfogva, mint egy megsgatták Debreczennek, hogy oda nem vasut, hanem, ha a' város közelébe mesterséggel nem akarnának is csatornát vinni, a' Hortobágy könnyű szerrel csatornává idomító lenne, — 's hogy ha ez történnék, akkor a' várostól a' hortobágyi csatornáig kellene csak vasut, nehogy a' mostani város elhagyatassék, 's illebb helyére a' csatorna mellé épüljön egy új város; más részt meg annalfogva világos, hogy —

[Folytatjuk]

(Debreczeni színház.)

Jun. 22-kén „Féire ismert lánysz.“ Vigjáték 3 felv., írta Degré A. A' játék elmaradt. Ohajtandó volna, hogy a' színeződulak kihirdetésánál nagyobb vigyázat lenne: 's a' nevezetesebb épületek sarkaira is kiragasztatnának, mi most ritkán történik, 's akkor is csak néhány helyre függesztetik. Fejér családostól megvált a' társaságtól. — Mint halljuk, Prieil Cornélia ismét visszajő Feleky társasághoz, ké-

zónségünk örvendhet, mert hogy mennyire szükséges az a társaságnak, mutatják az eddigi előadások.

Jun. 25. *Humoristicai tanulmányok.* Vigjáték 2 felv. Fitos. Balla Nina, és Molnár né táncza. Az előadás összevágo, mely mind végig jó humorban tartja közönségünket, kivéve a karzat szakadását, mely kissé megszeppentette a hallgatóságot. Mi bár figyelmeztetés volna arra, hogy eljött az idő, hogy alkalmas színház építésére! — Fitos egy legjobb tánczosaink közül, de oly méltánylatban nem részesült, mint milyet érdemelne. — A' kis Balla Nina is kitért magaeért, oly ügyesen 's lélekkel forgatá magát, hogy közönségünket többszöri tapsra fakasztá; ő, ki már fiatal korában ily kitünő tehetséget tanusít, nagy reményekre jogosít bennünket; — ohajtandó, hogy ezutáni képezetése el ne hanyagolassák. — Molnár né, elfogott, 's nem látszott otthonos lenni szinpadunkon.

Jun. 27. harmadszor: *Színész.* Eredeti dráma 5 felv. ban; írta Jakó Pál *). A' czimszerepben Felekyné indítá tapsokra 's kihívásokra a hallgatóságot, szavatai pontos 's lelkemelők voltak. — Felekyné (Helendy gróf) megmutatá, mint tud remélni; játékával a legszörzálhasogatóbb bíráló is megelégedhetne, de azt valódi művésznök kellene mondania; a' Felekypár ez este kitünő tehetségük bizonyítása mellett megható jeles volt, mi annál dicsérendőbb, mivel kis számú közönséget — mi nem volna megrovandó; ha kedvvel nem jászának — nem fosztá meg az élvezettől. De lehetne is közönségünk méltányosabb jó színezéket írni, mert ily pár, mint a' Felekypár; mely Pesten is dicséretesen működött, ha Pestre találja a' nemzet színház igazgatósága hívni, ki tudja mikor lesz ismét Felekypárunk? **) — Császér (Bertheim) éles intricával adá szerepét mind végig. — Patai (Hirhegyi) nem Fejér, hanem Patai volt. — Molnár né (Irma) készületlen, — utolsó tragicus jelenetében kitapsolatott.

Jun. 28. *Nőtelen férj.* Vigjáték 3 felv. ban. Irta Öbernyil K. — Összevágó előadás 's szép közönség. Jun. 30. *Lázár pástor.* Francia dráma 5 felv. ban. A' czimszerepben Felekyné ragadott el bennünket jeles játékával, többször kitapsolatott. — Felekyné (Pazzi Natíva) mint töle kívánhatjuk egészen felfogva szerepe jellemét; működött. — Császér (Medicis Cosimo) általában jól tölti be az efféle öreg szerepeket, mint azt ma este is megmutatá; többször megtapsolatott. — Dó'sa (Medicis Judael) studiumot fordított intricus szerepére.

*) Ezen dráma most czélszerű javításokkal 's igazításokkal került szinpadra, 's mi, miután első adásátakor is láttuk, hasonlíthatlanul jobbnak találtuk; — akkor 4 felv. ban volt, most 5, de az új szerkesztésben van rövidítve, 's az egészen a' legszebb kerekedéséig ömlik el. —
**) Ez már csakugyan igaz! — Szerk.

és azt valóban jól is fogta fel. a' mennyiben mind hanghordozása, mind test mozdulatai a' legjobb kiértéssel 's ügyességgel párosultak, — az ily intricus szerepeket nagyon jól kell az illető egyének vinni, míg annyira kitünhet, hogy tapsra ragadja a' közönséget; Dó'sa ez este szerepe jellemének dacára is hívta azt. — Baray (Battista sbirry) kitünő intricával. — Molnár né (Juliano kapitány) nagyon rezgős volt hangja, mi nem is csoda, férfivá tenni, ki különben nő. Altalában kár nőzeknek adni férfi szerepeket, midőn a' társaság tagjai között találatnak rá alkalmas egyének; — különben ez esteli játékát Molnár nének még a' sikerültebbek közé tehetjük, miért meg is tapsolatott. — Ugy hisszük; nem veszi rozsz neven az érdemes színész; ha hanghordozásának énekléshez hasonló nyujtogatására figyelmeztetjük; ez igen fűlsértő szinpadról, ott a' természetet kell utánozni, hol pedig nem nyujtogatjuk ének formán beszédünket. — Az egész előadás összevágo 's kielégítő volt.

Julius 2-kán az Aradon építendő reform. templom alapítókéje gyarapítására, e' czéllra fölkért műkedvelők által ennelkét és zenével fűszerezett *Humoristicai felolvasást* tartott Sárosy Gyula. A' jeles humoristicai felolvasást a' karéneknek, egyveleg, változatok, ötös zene, sb., mint a' rozsz 's sok gazdaszonyok szolták az éjelt, el-fűszereztek *), 's csupán Sárosy Gyula jó humora emésztethette meg velünk a' műkedvelők émelegős találatát. Különbözen az akaratért, miután az ily jó czéllra történt dicséretet érdemelnek. A' templom számára begyűlt 211 vforint.

Igaz.

*) Véleményem szerint a' műkedvelők mindég elnézést érdemelnek. — Szerk.

(Talányok talánya.)

Vadon a' tanyája, van derék bundája,
Sokszor midőn láncoz, igen furcsa tánczos;
Lomha, jár, kel, forog, haszál mindig morog,
Soha sincs jó kedve; mi ez, ha nem — ?

Piaczi ár v. g.

Köbél	Debreczen		N. Várad.	
	felso	alsó	felso	alsó
Tiszta búza	280	250	280	240
Kétszeres	220	200	230	180
Rozs	180	160	170	160
Árpá	150	140	—	—
Láb	154	110	120	110
Tengeri	190	100	150	140
Köles	210	180	—	—
Káza	360	340	—	—
Szalonna máza	38	42	fr	—

— Lotterian kijött számok; *Kassain*, Jun. 27. (4.) 74. 28. (33.) (86.) — *Budain*, Jun. 24. 41. 55. 60. 37. 52.

Szerkesztő s kiadja Balla Károly. — Nyomatik Debreczenben Tóth Endre által.